

• Oostendse Carnaval in het verleden •

door O. VILAIN

Oostende is steeds een stad geweest waar gedurende de maanden februari en maart een grote karnavalsdrukte heerste. Carnaval maakt rechtstreeks deel uit van onze volkse geschiedenis. Het heeft Ensor in zoveel van zijn doeken geïnspireerd, het heeft Aimé Mouqué een marche « Carnaval d'Ostende » laten schrijven, en zoveel dingen meer. Daarom hebben we gemeend, in aansluiting met ons artikel van verleden maand « Waren de tijden werkelijk anders? », eens opnieuw in de Oostendse weekbladen te moeten snuisteren om te zien hoe het vroeger met Prins Carnaval stond.

★

In « La Feuille d'Ostende » van 19-2-1856 lezen wel al een reglement en wel in het Vlaams :
Den Communalen Raed der Stad, willende alle wanorders vermijden die op de Carnavaldagen door het maskeren zouden voortkomen besluit hetgene volgt :

(We schrijven enkel een drietal artikels over)

Art. 2. Het is verboden de kleeding aan te nemen van geestelijken, van bestaen hebbende of nog bestaende religieusen, van militairen of van geregterlyke overheden.

Het zal ingsegelyks toegelaten worden op den Zondag van halfvasten gemaskeerde bals te geven ; dezelve zullen voor acht uren 's avonds niet mogen beginnen.

Art. 4. Geene gemaskeerde of verkleede personen mogen op de aenschouwers, bloem, gruis of andere materien werpen, zelfs wanneer die materien geene schade kunnen veroorzaken en dat er hoegenaamd geen nadeel kan uitspruiten.

Art. 5. Niemand zal gemaskeerd de stadspoorten mogen inkomen of uitgaen.

★

Hoe was de toestand juist een eeuw geleden ? We stellen een zaak vast : het overheersend aantal bals voor een stad van amper 15.000 inwoners.

« La Feuille d'Ostende » van 19-2-1860 schrijft :

Les bals du carnaval paraissent devoir être très brillants cette année et les danseurs peuvent se permettre un ample moisson de divertissemens. Aujourd'hui, 19 février, bal rue Christine 45, au local de sociétés de Rhétorique et des Amateurs réunies ;

Lundi 20 février, dans la grande salle de l'hôtel Saint-Denis, local de la société Euterpe, et à la grande salle de l'hôtel Saint-Sébastien ;

Mardi 21 février, dans la belle et vaste salle de l'hôtel de Commerce, nouveau local de la société Guillaume Tell ;

Dimanche 26 février, dans toutes les sociétés que nous venons de nommer, à l'exception de celle d'Euterpe.

Een week later lezen we :

Les derniers danseurs, vers 6 heures du matin, se sont dit au revoir jusqu'au demi Carême.

★

Twintig jaar later schijnt ditzelfde blad een verschrikkelijke haat tegenover al het karnavalgedoe te koesteren, want in het nummer van 8-2-1880 lezen we letterlijk :

Nous voilà en plein carnaval à Ostende !

Pendant plusieurs jours nous serons de nouveau les témoins forcés de ses folies, de ses bacchanales, de ses orgies et dans quelques jours... de ses misères !

Aujourd'hui on entend tout : gros propos, chansons obscènes, lâches insultes, moqueries impies.

On voit tout : paillasses, arlequins, caricatures, dont le seul plaisir est la débauche. En ces jours de carnaval sous un déguisement toléré par le pouvoir communal, on ne rencontre que courtisanes et courtisanes de toutes les classes et de toutes les couleurs...

Op dezelfde toon gaat het artikel verder. Het is zeker viermaal zo lang, en twee weken later schrijft de zure matante nog :

Dimanche après-midi et surtout dimanche soir en parcourant les rues d'Ostende, nous nous sommes dit : tous ces gens-là sont fous !

★

Enkele jaren later blijkt ze zich verzoend te hebben met carnaval, want ze drukt in haar nummer 10-2-1895 :

Le cortège du Carnaval :

Voici dans ses grandes lignes le cortège qu'organise le comité. Il représentera, burlesquement, ça va de soi, les divers moyens de transport. L'on y verra le vélo de toutes nationalités. Une musique chaussée de tous les produits inventés par l'imagination du cordonnier pour faciliter le transport de l'homme, un tambour-major sur échasses, une troupe symbolisant le transport « au cerveau », un transport de pêcheurs et leurs « dames » dans leur pittoresque omnibus un jour de grande joie, un transport par gondole, le transport à l'estomac de gauffres excellentes, les transports féroces d'une ménagerie en « habit », le transport à l'intérieur d'Ostende d'Albert et Isabelle et comme apothéose « l'aurore » d'une nouvelle ère de transports maritimes pour Ostende.

★

Een jaar later laat « Le Carillon » een bijzonder Carnavalnummer drukken, welke ten voordele van de goede werken verkocht wordt. In dat nummer lezen we :

Il suffit d'un bal pour faire disparaître la goutte, l'influenza, la bronchite, l'inappétence, le lumbago, la fièvre, et d'autres maux sortis de la boîte de Pandore.

★

In deze speciale editie staat een ganse kolom met carnavalpubliciteit afgedrukt, o.a. voor het bal van de Cercle Cœcilia in de kursaal, voor het bal in het hôtel Saint-Sébastien, voor confetti van bij Lebon en van het huis Daniels, voor maskers van Le Grand Bazar Parisien, voor pruiken van Blüm-Bölcke, voor kostumes en dominos van Guillaume Goes en voor het Hôtel des Arcades, welke meldt dat het restaurant gedurende gans de nacht van het bal van de Cercle Cœcilia geopend blijft.

Voor wat het verkleed bal van de Société Littéraire betrof, wist « Le Carillon » van meer dan 50 vooraanstaande leden te melden hoe ze verkleed waren geweest.

★

Maar « De Duinengalm » zag de zaken zo optimistisch niet in. Op 8-2-1896 verschijnt het volgende artikel :

Een Schandaal. — Verleden jaar, dank aan de eendracht en de uitsluiting van alle partijgeest, zijn de karnavalfesten opperbest gelukt en is alles in de beste overeenkomst afgelopen.

De katholieken waren niet ten achter gebleven : zij behielden zelfs een tweeden prijs en men was algemeen van gevoelen dat zij zelfs den eersten prijs hadden verdiend.

De reden lezen wij wat verder :

Alleen de liberale maatschappijen zijn uitgenodigd geweest tot de voorbereidende vergaderingen.

★

Zoals we zien kwam er wat politiek bij te pas. Natuurlijk was men in « Le Carillon » van 26-2-1896 ten zeerste opgetogen :

Un ciel aussi pur que la conscience des libéraux ostendais, bleu comme le drapeau qui triomphera au prochain scrutin, ensolleillé ainsi qu'aux beaux jours de la saison — un ciel magnifique a favorisé le « Grand Carnaval ».

En verder :

Et, durant toute la promenade, c'a été une débauche de confettis — de confettis bleus surtout.

★

In 1900 is er Carnaval-jumelage tussen de drie Europese karnavalsteden Nizza, Keulen en Oostende. « Le Carillon » geeft te dier gelegenheid een zeer bijzonder nummer uit, met feestprogramma's en publiciteit voor de drie steden.

Op het Oostendse feestprogramma staat o.a. de aankomst van Z.M. Prins Carnaval, opgeluisterd met 21 kanonschoten. Een fakkelstoet, een voorloper van de hedendaagse cimaterestoet, grijpt insgelijks plaats op de maandag en Prins Carnaval wordt alsdan op het kleine strand verbrand. Er nemen een drietal muziekcorpsen aan deze plechtigheid deel. Enkele dagen later lezen we dat er tussen deze muzikale genootschappen een onenigheid was en er een paar het moedig feestcomité in de steek lieten. Ook heden ten dage weet « De Witten van de Kaaie » soms van dergelijke organisatiemiserie mede te spreken.

Over het bal van de Cercle Cœcilia in de Kursaal schrijft men niets dan lof, tenzij : « En retirant son vestiaire, opération parfois laboreuse... » !

★

Na de eerste wereldoorlog herneemt carnaval te Oostende moeilijk, althans volgens « De Zeewacht » van 17-2-1923 :

't Carnaval op straat is dood. 't Carnaval bestaat nog op bals en dansalen. Nochtans is de bevalligheid er van weg, men maskert nog om geld te verteeren, om anders te zijn dan anderen, maar 't verstand is verdwenen.

Zondag namiddag waren er een 700 gemaskeerde kinderen in 't bal van de Zigos op het Stadhuis. De Zigos zullen het aiet kwalijk nemen als wij zeggen dat de jongens 't maskeren niet nodig hebben om opgevoed te worden.

Ja « De Zeewacht » had een slechte bui.

★

Tot slot willen we het nog over een der eerste « Rat Morts » hebben, namelijk deze waarover nog veel Oostendenaars spreken, en die we in een artikel van Jean Blavet in « Le Carillon » van 29-2-1928 kunnen lezen :

Une nuit au Pôle Nord.

Les couleurs adoptées par le Comité étaient le vert d'eau et le blanc. Nuit inoubliable, des travestis frais, pimpants ingénieux. Des femmes on soupçonnait la joliesse sous le masque et qui se révélaient encore plus jolies le masque ôté. Un certain endiablé. De la joie qui fuse de partout. Aristocrates, bourgeois et marchands réunis sans morgue, fraternisant dans le plaisir. Une nuit du jeu de paume en travesti...

Zo is dit wereldberoemd bal hedendaags nog altijd. En met deze enkele lofwoorden willen we ons overzicht over de Oostendse carnaval sluiten.